

Received	Reviewed	Published	Doi Number
04.12.2020	13.02.2021	30.03.2021	10.29228/ijlet.48157

A Study of Academicians' Self Efficacy Beliefs in Oral Communication in Foreign Language

*Emine KULUŞAKLI*¹

ABSTRACT

The goal of the current study is to investigate the levels of academicians' self-efficacy beliefs in oral communication in foreign language and examine their self-efficacy beliefs depending on gender, the school where they learn a foreign language and being abroad. The research group was consisted of 16 males and 14 females, a total of 30 academicians working at different departments of a state university in Turkey. The data were gathered through online survey in the fall semester of 2020/2021 academic year. The data was gathered through the use of Demographic Information Form and the Scale for Academicians' Self-efficacy Beliefs in Oral Communication in a Foreign Language developed by Özer, Çakır and Uzun (2019). Additionally, semi-structured interviews were conducted with two academicians participated in the research. The reliability coefficient of the Scale for Academicians' Self-efficacy Beliefs in Oral Communication in a Foreign Language was found to be .98. Kruskal Wallis H and Mann Whitney U tests were used for the analysis of the data. The results of the study displayed that academicians had moderate level of self-efficacy beliefs in oral communication in foreign language learning. Moreover, the results revealed significant difference between academicians' gender and their self-efficacy beliefs since male academicians had higher level of self-efficacy beliefs than the female academicians. However; no significant differences were found in the participants' self-efficacy beliefs with respect to the school where they learned a foreign language and being abroad.

Key Words: Higher education, academicians, oral communication, foreign language learning, self-efficacy beliefs.

Akademisyenlerin Yabancı Dilde Sözlü İletişim Kurabilme Özyeterlik İnançları Üzerine Bir Çalışma

ÖZET

Bu çalışmanın amacı akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme öz-yeterlik inanç düzeylerini belirlemek ve özyeterlik inancının cinsiyet, bölüm, yabancı dil öğrendikleri okul ve yurtdışında bulunma değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Araştırma grubunu bir devlet üniversitesinin çeşitli bölümlerinde görev yapmakta olan 14'ü kadın ve 16'sı erkek olmak üzere toplam 30 akademisyen oluşturmaktadır. Nicel veriler 2020/2021 öğretim yılı güz döneminde çevrimiçi anket yöntemiyle toplanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Formu ve Akademisyenler İçin Yabancı Dilde Sözlü İletişim Kurabilme Özyeterlik Ölçeği (Özer, Çakır ve Uzun, 2019) kullanılmıştır. Ayrıca, çalışmaya katılan iki katılımcıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Özyeterlik ölçeğine ait güvenilirlik değeri .98 olarak hesaplanmıştır. Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U testleri çalışma bulgularını değerlendirmek için kullanılmıştır. Araştırma sonuçları akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim özyeterlik inançlarının ortalama düzeyde olduğunu göstermiştir. Ayrıca, araştırma sonuçları akademisyenlerin sözlü iletişim kurabilme öz-yeterlilik inançlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini, erkek akademisyenlerin kadın akademisyenlerden daha yüksek özyeterlik inancına sahip olduklarını ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte, akademisyenlerin yabancı dil öğrendikleri okul ve yurt dışında bulunma değişkenleri ile özyeterlik inançları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Yüksek öğretim, akademisyenler, sözlü iletişim, yabancı dil öğrenimi, özyeterlik inancı.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Malatya Turgut Özal Üniversitesi, emine.kulusakli@ozal.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6240-8050

Giriş

Yabancı dil bir akademisyenin iletişim ihtiyacını gidermek için kullandığı bir araçtır. Bandura (1997) öz yeterliği “bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı” olarak tanımlamaktadır (Akt. Uysal, 2013, s.144). Eğitim ve öğretimde başarılı olmak için, öz yeterlik inancı üzerinde durulması gerekir çünkü eğitimcilerin özyeterlik inançları öğretimde yararlandıkları yöntemleri (Bandura, 1997; Pajares, 1992; Pajares ve Urdan, 2006), öğrencilerin öğrenime katılımlarını ve öğretim kalitesini (Klausmeier ve Allen, 1978 akt. Yalçın, Özçelik ve Ercan, 2014) etkileyebilir. Zimmerman (2000) akademik özyeterliği aşağıdaki gibi özetler:

1. Öz yeterlilik bireyin fiziksel ya da psikolojik özellikleri vb. bireysel niteliklerini değil, bir işi gerçekleştirme yeteneğine ilişkin yargılarını içermektedir.
2. Yeterlilik algısı, çok boyutlu olup her alan için değişiklik gösterir. Bu nedenle, matematik öz yeterlilik algısı, İngilizce öz yeterlilik algısından farklıdır.
3. Öz yeterlilik ölçümleri koşullardan etkilenir. Örneğin, bir öğrenci yarışmacı bir sınıfta, işbirliğinin öne çıkarıldığı sınıfa nazaran öğrenme konusunda daha düşük yeterlilik gösterebilir.
4. Öz yeterlilik ölçümleri, edim için belirlenen doğru ölçütlere bağlıdır. Karşılaştırmada farklı ölçütler ve normlar dikkate alınmaz (Akt. Arseven, 2016, s.70).

Bandura (1997), Pajares (1992) ve Pajares ve Urdan (2006) “özyeterliğin öğretmenlerin öğretim uygulamalarını etkileyeceğini” belirtir (Akt. Ghasemabadi, 2014, s.24). Benzer şekilde, Ehrman vd. (2003), “dil öğretiminde öz-yeterlik algısının motivasyon, belirsizlik hoşgörüsü, kaygı gibi duyuşsal alana ait önemli bireysel farklılıklardan biri olduğunu ve dil öğrenme sürecinde yüksek motivasyona sahip öğrencilerin güçlü öz-yeterlik algısına sahip olduklarını” belirtmektedir (Akt. Balcı, 2013, s.77).

Yabancı dil öğreniminde öğrencilerin özyeterlik inançlarını çeşitli değişkenlere göre belirlemeye yönelik çalışmalar bulunmaktadır. İlbeği ve Çeliköz (2010) Türkiye’de bulunan iki üniversitede İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenenlerin öz yeterlik inançlarını bazı bireysel değişkenlere göre değişip değişmediğini araştırmıştır. Çalışma, öğrencilerin okuma becerisinde en yüksek öz yeterliliğe sahip olduğunu ve bunu dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin izlediğini göstermiştir. Ayrıca, öz yeterlik ile çalışma durumu, konaklama, cinsiyet ve aylık harcama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte, akademik başarı, okul türü, ikamet ve dil seviyesi değişkenlerinin öğrencilerin İngilizce öz yeterliği üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Bir diğer çalışmada, Ocak ve Baysal (2016) öğrencilerin konuşma becerisinde kısmen İngilizce öz yeterlik inancına sahip olduklarını belirlemişlerdir. Ayrıca, katılımcıların İngilizce özyeterlik inançları incelendiğinde kız öğrencilerin konuşma, dinleme, yazma ve okuma becerilerinde daha fazla özyeterlik inancına sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Mutlu, Andarab ve Karacan (2019), Türkiye de bir üniversitede İngilizce Öğretmenliği bölümünde okuyan 50 öğrenci ile yaptıkları çalışmada İngilizceyi yabancı dil olarak okuyan öğrencilerin özyeterlik düzeyinin yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Asakereh ve Dehghannezhad (2015) konuşma becerisi özyeterliği yüksek olanların konuşma becerisi alanında daha yüksek bir başarıya sahip olduklarını ortaya koymuştur. Kanadlı ve Bağçeci (2015) tarafından yapılan çalışmada

katılımcıların İngilizce dinleme-konuşma ve okuma-yazma derslerindeki özyeterlik inançlarının orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Yabancı dil öğrenenlerin öz-yeterlik inançlarına yönelik yapılmış çok sayıda araştırma olmasına rağmen, akademisyenlerin sözlü iletişim özyeterlik inançlarına yönelik yapılmış az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan biri de Uysal (2013) ın akademisyenlerin öz yeterlik inançlarını incelediği araştırmasıdır. Bu çalışmada, çalışmaya katılan akademisyenlerin yüksek genel özyeterlik inancına sahip oldukları ancak genel özyeterlik inançlarıyla cinsiyet, bölüm ve unvan değişkenleri arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Özer, Uzun ve Çakır (2020) tarafından yürütülen bir başka çalışmada, akademisyenlerin özyeterlik inançlarıyla yaş, cinsiyet ve mesleki deneyimleri arasında bir fark bulunmamıştır. Ancak, yurt dışında bulunma, akademik unvan, yabancı dil yoluyla öğretim deneyimi ve öğrenim süresi değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur (Özer, vd., 2020).

Yukarıda anlatılan araştırma bulguları dikkate alınarak bu çalışmada akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme özyeterlik inançlarını belirlemek ve özyeterlik inançları ile bölüm, yabancı dil öğrenilen okul değişkenleri arasında bir fark olup olmadığını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır:

1. Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme öz-yeterlik inançları hangi seviyededir?
2. Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme öz-yeterlik inançları cinsiyet, yabancı dil öğrendikleri okul ve yurtdışında bulunup bulunmama değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın deseni

Bu çalışma katılımcıların yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme öz-yeterlik inançları bir grup akademisyenden bilgi toplanarak incelendiği için tarama modeliyle desenlenmiştir. Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme öz-yeterlik inançlarını belirlemek amacıyla betimsel yöntem kullanılarak nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 öğretim yılı güz döneminde bir devlet üniversitesinin çeşitli bölümlerinde (turizm ve otel işletmeciliği, diş hekimliği, maliye, uluslar arası ilişkiler, ekonometri, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, işletme, pazarlama, bahçe bitkileri, tarım ekonomisi, elektrik mühendisliği, matematik, felsefe, ebelik) görev yapmakta olan akademisyenler (n=30) oluşturmaktadır. Tablo 1'de çalışmaya katılan akademisyenlerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde %46.7'nin (n=14) kadın ve %53.3'nün (n=16) erkek olduğu görülmektedir. Yabancı dil öğrendikleri okul değişkeni açısından bakıldığında katılımcıların %40.0'ın (n=12) yabancı dili lisede, %23.3'nün (n=7) üniversitede, %20,0 (n=6) özel kursta ve %16,7'nin (n=5) ortaokul da öğrendiği belirtilmiştir. Yurt dışında bulunma değişkeni açısından incelendiğinde ise katılımcıların %66.7'nin (n=20) yurtdışında bulunduğu ve %33.3'nin (n=10) ise yurt dışında bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubu betimsel istatistikleri

Değişkenler	Kategoriler	N	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	16	53.3
	Kadın	14	46.7
Yabancı Dil Öğrenilen Okul	Ortaokul	5	16.7
	Lise	12	40.0
	Üniversite	7	23.3
	Özel kurs	6	20.0
Yurt dışı deneyim	Yurt dışında bulunma	20	66.7
	Yurt dışında bulunmayan	10	33.3
Toplam		30	100

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri iki araç kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada katılımcıların cinsiyet, yabancı dil öğrendikleri okul ve yurt dışında bulunma gibi değişkenlere ait verileri toplamak amacıyla Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma verilerini toplamaya yönelik kullanılan diğer bir araç ise Özer, Çakır ve Uzun tarafından (2019) geliştirilen Akademisyenler İçin Yabancı Dilde Sözlü İletişim Kurabilme Özyeterlik Ölçeğidir. Ölçek 2020 ve 2021 eğitim öğretim yılında çevrim içi olarak katılımcılara gönderilmiştir. Tamamı olumlu ve tek boyutlu 19 maddeden oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Ölçme aracı kesinlikle yapabilirim (100, 90, 80), orta düzeyde yapabilirim (70, 60, 50, 40) ve hiç yapamam (30, 20, 10, 0) olmak üzere 10 kategorili olarak derecelendirilmiştir. Örneğin bir madde “Daha önceden hiç tanımadığım yabancı meslektaşlarımdan merak ettiğim konuları yabancı dilde sorup öğrenme” dir. Ölçek iç tutarlılığı adı geçen çalışmada $\alpha=0.982$ olarak belirlenmiştir. Bu çalışma içinse ölçek iç tutarlılığı $\alpha=0.986$ olarak bulunmuştur. Maddelerden yüksek puan almak yüksek seviyedeki yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik inanç düzeyini işaret etmektedir.

Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme öz-yeterlik inançları ölçeğine verilen yanıtlardan elde edilen nicel veri bulgularından güvenilir veriler elde etmek ve bu inanca etki eden faktörler ile akademisyenlerin önerilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formun hazırlanması ve uygulanmasında şu aşamalar izlenmiştir:

1. Alanyazın taraması yapılarak yabancı dil öğrenenlerin özyeterlik inancı, akademisyenlerin özyeterlik inançları ve sözlü iletişim kurabilme özyeterlik inançlarına etki eden nedenler belirlenmiştir.
2. Alanyazından elde edilen bilgiler ışığında Akademisyenlerin Yabancı Dilde Sözlü İletişim Kurabilme Özyeterlik İnancı Ölçeğinde yer alan konular çerçevesinde 4 soruluk taslak bir form oluşturulmuş ve bu form anketin uygulandığı üniversitede çalışan iki akademisyene uygulanmıştır.
3. Görüşme soruları akademisyenlerden gelen öneriler doğrultusunda düzenlenerek taslak forma son şekli verilmiştir.

Çalışmaya katılan iki gönüllü akademisyene görüşme formunda yer alan ve açık uçlu olarak hazırlanmış şu sorular yöneltilmiştir:

1. Yabancı dilde sözlü iletişim kurarken hangi kolaylıklardan yararlanıyorsunuz?
2. Yabancı dilde sözlü iletişim kurarken hangi zorlukları yaşıyorsunuz?
3. Yabancı dilde sözlü iletişim kurarken yabancı dili öğrendiğiniz okulun avantajları nelerdir?
4. Yabancı dilde sözlü iletişimde bulunurken yurt dışında bulunma deneyiminizin avantajları nelerdir?

Verilerin Analizi

Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme özyeterlik inançlarını belirlemede aritmetik ortalama ve standart sapma, akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme özyeterlik inançlarını cinsiyet, yabancı dil öğrendikleri okul ve yurtdışında bulunma değişkenini belirlemede dağılımın normal olmamasından kaynaklı non-parametrik testlerden yararlanılmıştır. Bu amaçla nicel veri analizleri için Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U testleri uygulanmıştır. Bu testler için anlamlılık, 0,05 düzeyinde test edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır.

Akademisyenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ortalama 10 dakika sürmüştür. Görüşmeler video konferans yoluyla yapılarak kayıt altına alınmış ve araştırmacı tarafından transkript edilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle değerlendirilmiş ve birbiriyle ilişkili kodlar üzerinden temalar oluşturulmuştur.

Bulgular

Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme özyeterlik inançları

Tablo 2’de akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme özyeterlik inançlarına yönelik betimsel istatistikler sunulmuştur.

Tablo 2. Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme özyeterlik inanç düzeyleri

Ortalama	Standart Sapma	Maksimum	Minimum
65.17	28.17	96.84	4.74

Tablo 2’de görüldüğü üzere, akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik inançlarına yönelik verdikleri yanıtların sonuçları incelendiğinde 0-10 puan aralığına sahip ölçekte aritmetik ortalamalarının $X=65.17$ ve orta düzeyde olduğu görülmektedir. Analizde ölçekten alınan maksimum değer 96.84 ve minimum değer 4.74’dir.

Tablo 3’de akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme özyeterlik inançlarına yönelik soruların her birine ilişkin cevaplarının ortalamalarına ve standart sapmalarına yer verilmiştir.

Tablo 3. Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme özyeterlik inançları

İfadeler	N	Ortalama	Standart
			Sapma
1. Uluslararası bilimsel bir toplantı öncesi veya sonrasında küçük bir grupla yabancı dilde selamlaşma	30	77.0	29.0
2. İş amaçlı gittiğim yabancı bir ülkede yabancı dilde yol sorma	30	80.3	24.8
3. İş amacıyla yurtdışında bulunduğumda yeni tanıştığım insanları bir etkinliğe yabancı dilde davet etme	30	69.0	32.0
4. Kendimden akademik olarak kıdemli (statü) kişilerin bulunduğu uluslararası toplantılarda söz alıp görüşümü yabancı dilde bildirme	30	55.6	31.2
5. Sadece yabancı meslektaşlarımın olduğu bir ortamda konuşmacıya yabancı dilde soru yöneltme	30	65.3	32.4
6. Uluslararası kurultay, sempozyum ve konferans gibi geniş katılımlı bilimsel toplantılarda yabancı dilde sunum yaparken alana özgü dil gerektiren soruları yanıtlama	30	63.3	31.5
7. Tamamı yabancı dilde konuşan bir gruptan ayrılırken vedalaşma	30	78.3	28.1
8. Daha önceden hiç tanımadığım yabancı meslektaşlarımdan merak ettiğim konuları yabancı dilde sorup öğrenme	30	67.6	29.9
9. Kendi anadilimi konuşan birilerinin de bulunduğu uluslararası bilimsel bir toplulukta, sözlü iletişimde yabancı dil kullanma fırsatlarını değerlendirme	30	62.6	31.3
10. Kendi kurumumdan meslektaşlarımdan ağırlıklı olarak bulunduğu uluslararası bir toplantıda söz alıp yabancı dilde görüş bildirme	30	60.6	32.7
11. Uluslararası katılımlı bilimsel toplantıların oturum aralarında ve/ya yemek saatlerinde gündelik konularda (siyaset, spor, yerel, ekonomi vb.) yabancı dilde sohbeti başlatma	30	61.0	37.2
12. Uluslararası kurultay, sempozyum ve konferans gibi geniş katılımlı bilimsel toplantılarda meslektaşlarıma yabancı dilde sunum yapma (rapor, proje, bildiri vb.)	30	68.6	30.1
13. Daha önceden tanımadığım insanlarla yabancı dilde bir konuşma sürdürürken telaffuz ya da dilbilgisi olarak konuşmacıyı anlamadığımda kendisini tekrar ifade etmesini isteme	30	66.6	29.0
14. Dar katılımlı uluslararası bilimsel toplantılarda meslektaşlarıma yabancı dilde sunum yapma (rapor, proje, bildiri vb.)	30	70.6	30.3
15. Çalıştığım kurumdan aynı ana dili konuştuğum arkadaşlarımla beraber uluslararası bir toplantıya katıldığımda yabancı dilde konuşma ortamı yaratma	30	61.3	34.2
16. Ana dili farklı olan bir grup öğrenciye yabancı dilde ders anlatma	30	57.0	30.3
17. Uluslararası katılımlı bilimsel toplantıların oturum aralarında ve/ya yemek saatlerinde gündelik konularda (siyaset, spor, yerel, ekonomi vb.) yabancı dilde yapılan sohbete katılma	30	59.3	33.4
18. Katıldığım uluslararası bilimsel toplantılarda ana dilimi konuşan bir topluluk olsa bile yabancı dilde sözlü iletişimi başlatma	30	56.0	34.7
19. Kendimden akademik olarak kıdemli (statü) ve bilimsel görüşlerime katılmadıklarını bildiğim meslektaşlarımdan olduğu ortamlarda görüşümü yabancı dilde ifade etme	30	57.6	32.6

Tablo 3’de katılımcıların yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme özyeterlik inançlarını içeren maddelere verdikleri yanıtların ortalamaları incelendiğinde, M2 (X= 80.3), M7 (X= 78.3), M1 (X=77.0), ve M14 (X= 70.6) ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Katılımcıların diğer

maddelere verdikleri yanıtlara bakıldığında M3 (M= 69.0), M4 (X= 55.6), M5 (X= 65.3), M6 (63.3), M8 (X=67.6), M9 (62.6), M10 (X=60.6), M11 (X=61.0), M12 (X=68.6), M13 (X=66.6), M15 (X=61.3), M16 (X=57.0), M17 (X=59.3), M18 (X=56.0) ve M19 (X=57.6) yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme öz-yeterlik inançlarının orta düzeyde olduğu saptanmıştır.

Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik inançları ve cinsiyet ilişkisi

Akademisyenlerin cinsiyetlerine göre yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme öz-yeterlik düzeylerinin aritmetik ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır ve analiz sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. *Akademisyenlerin cinsiyete göre yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik inançları*

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	14	11.82	165.50	60.500	.031
Erkek	16	18.72	299.50		

Tablo 4'te, akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik inanç düzeyleri cinsiyete göre incelendiğinde erkek akademisyenlerin öz-yeterlik inançları ile kadın akademisyenlerin öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (U= 60.500, p<.05). Yapılan analizler erkek akademisyenlerin öz-yeterlik inançlarının (X=18.72) kadın akademisyenlerin öz-yeterlik inançlarından (X=11.82) fazla olduğunu göstermektedir.

Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik inançları ve yabancı dil öğrendikleri okul arasındaki ilişki

Akademisyenlerin yabancı dil öğrendikleri okul değişkenine göre yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme öz-yeterlik inançları, normal dağılım şartı sağlamadığı için Kruskal Wallis H testi kullanılmış ve sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. *Akademisyenlerin dil öğrendikleri okul ve yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik inançları*

Yabancı dil öğrenilen okul	N	Sıra ortalaması	SD	X ²	p	Anlamlı fark
Ortaokul	5	17.00	3	1.606	.658	-
Lise	12	14.92				
Üniversite	7	18.14				
Özel kurs	6	12.33				

Tablo 5 incelendiğinde akademisyenlerin öz-yeterlik inancının yabancı dil öğrendikleri okul değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir, X² (SD=3, n=30)=1,606, p>.05. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek sıra ortalamasına üniversitenin sahip olduğu, bunu ortaokul, lise ve özel kursun izlediği görülmektedir.

Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik inançları ve yurt dışı deneyim ilişkisi

Yurt dışında bulunma deneyimi değişkenine göre yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme öz-yeterlik ölçөгünden alınan puanlar Mann Whitney U testi ile incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Akademisyenlerin yurt dışı deneyimine göre yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik inançları

Yurt dışı deneyim	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Yurt dışında bulunma	20	17.33	346.50	63.500	.108
Yurt dışında bulunmama	10	11.85	118.50		

Tablo 6 incelendiğinde akademisyenlerin yurt dışında bulunma deneyimlerine göre yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik algıları incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (U= 63.500, p > .05).

Görüşme

Tablo 7'de akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişime yönelik olumlu özyeterlik inançlarıyla ilgili görüşleri ve bu görüşlerin ortaya çıkma sıklığına yer verilmiştir.

Tablo 7. Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişime yönelik olumlu özyeterlik inancına ilişkin görüşleri

Temalar	Kodlar	Akademisyen (2)	
		f	%
Olumlu özyeterlik inancı	Beden dilinden yararlanma	2	%100
	Güncel konuları ifadede yeterlik	2	%100
	Ders için hazırlık yapmada yeterlik	2	%100
	Gramer bilgisinde yeterlik	1	%50

Tablo 7 incelendiğinde, iki akademisyen de (%100) yabancı dilde sözlü iletişim kurmada beden dilinden yararlandıklarını, güncel konularda veya bildiği konularda kendilerini daha iyi ifade edebildiklerini ve derse girmeden önce hazırlanarak derse katıldıkları için kendilerini yeterli hissettiklerini ifade ederken akademisyenlerden biri (%50) temel gramer bilgisinin yeterli olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 8'de akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişime yönelik olumsuz özyeterlik inançlarıyla ilgili görüşleri ve bu görüşlerin ortaya çıkma sıklığına yer verilmiştir.

Tablo 8. Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişime yönelik olumsuz özyeterlik inancına ilişkin görüşleri

Temalar	Kodlar	Akademisyen (2)	
		f	%
Olumsuz özyeterlik inancı	Kelime bilgisinde yetersizlik	2	%100
	Spesifik konuları anlama ve anlatmada yetersizlik	2	%100
	Telaffuzda yetersizlik	1	%50
	Alay edilme korkusu	1	%50
	Dili daha iyi konuşanların yanında yetersizlik	1	%50

Tablo 8 incelendiğinde, iki akademisyen de (%100) kelime bilgisi ve özellikli konuları anlama ve anlatmada kendilerini yetersiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, bir akademisyen (%50) telaffuzda ve yabancı dili kendisinden daha iyi konuşabildiğine inandığı kişilerin yanında kendini yetersiz bulduğunu ifade etmiştir. Bir akademisyen de (%50) yabancı dilde sözlü iletişim kurarken alay edilmekten korktuğunu ifade etmiştir.

Tablo 9’da akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme özyeterlik inançlarının okul değişkene göre olumlu ve olumsuz görüşleri ve ortaya çıkma sıklığına yer verilmiştir.

Tablo 9. *Akademisyenlerin yabancı dil öğrendikleri okula ilişkin olumlu ve olumsuz görüşleri ve sıklığı*

Temalar	Kodlar	Akademisyen (2)	
		f	%
Olumlu görüşler	Sınavda başarılı olma	2	%100
	İş bulmada kolaylık	2	%100
Olumsuz görüşler	Gramer ağırlıklı eğitim	2	%100
	Konuşma pratiği eksikliği	1	%50

Tablo 9 incelendiğinde, iki akademisyen (%100) yabancı dil öğrendikleri okulun sınavlarda kendilerine başarı kazandırdığını ve iş bulmada kolaylık sağladığını ifade etmişlerdir. Ancak, iki akademisyen yabancı dil öğrendikleri okulda gramer ağırlıklı teorik bir eğitim verildiğini ve bir akademisyen de (%50) okulda yeterli düzeyde konuşma pratiği yapılmadığını belirtmiştir.

Tablo 10’da akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme özyeterlik inançlarının yurtdışında bulunma deneyimlerine ilişkin görüşleri ve ortaya çıkma sıklığına yer verilmiştir.

Tablo 10. *Akademisyenlerin yurtdışında bulunma deneyimlerine ilişkin görüşleri ve sıklığı*

Temalar	Kodlar	Akademisyen (2)	
		f	%
Görüşler	Yabancılarla iletişim kurmak	2	%100
	Sipariş verirken kolaylık	2	%100
	Konaklama, yön ve adres sormada kolaylık	2	%100
	Telaffuz ve hızlı konuşmayı anlamada kolaylık	2	%100

Tablo 10 incelendiğinde, iki akademisyen de (%100) yabancı dilde sözlü iletişimde bulunurken yurtdışında bulunma deneyimlerinin kendilerine yabancılarla iletişimde bulunurken, sipariş verirken, konaklama, yön ve adres sorarken kolaylık sağladığını belirtmişlerdir. Ayrıca, yabancıların telaffuzlarını ve hızlı konuşmalarını daha kolay anladıklarını ifade etmişlerdir.

Sonuç

Araştırma akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik inançlarını belirlemek ve bu özyeterlik inancının cinsiyet, yurtdışında bulunma ve yabancı dil öğrenme aracı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda elde edilen sonuçlar şu şekilde ifade edilebilir.

Araştırmada akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik algılarının ortalama düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu Kanadlı ve Bağçeci (2015) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bulgulara daha detaylı bir şekilde bakıldığında, akademisyenler, iş amaçlı gittiği yabancı bir ülkede yabancı dilde yol sorma, tamamı yabancı dilde konuşan bir gruptan ayrılırken vedalaşma ve uluslararası bilimsel bir toplantı öncesi veya sonrasında küçük bir grupla yabancı dilde selamlaşma gibi temel iletişim becerilerini yüksek bir ortalama ile yapabildiklerini belirtmişlerdir. Ancak, kendilerinden akademik olarak kıdemli (statü) kişilerin bulunduğu uluslararası toplantılarda söz alıp görüşlerini yabancı dilde bildirme ve katıldıkları uluslararası bilimsel toplantılarda ana dillerini konuşan bir topluluk olsa bile yabancı dilde sözlü iletişimi başlatmada kendilerini daha az yeterli bulmaktadır. Buna benzer şekilde, ana dili farklı olan bir grup öğrenciye yabancı dilde ders

anlatma gibi daha fazla sözlü iletişim becerisi gerektiren alanlarda diğer alanlara oranla daha az özyeterlik inancına sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuçlara göre akademisyenlerin konuşma becerisini geliştirmeye yönelik stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu sonuç, Uysal (2013) tarafından akademisyenlerin genel özyeterlik inanç düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmanın bulgularıyla örtüşmemektedir. Benzer şekilde, İlbeği ve Çeliköz (2010) ve Mutlu vd. (2019) tarafından yapılan çalışmalarda da öğrencilerin İngilizce özyeterlik inançlarının yüksek olduğunu vurgularken, Ocak ve Baysal (2016) tarafından yapılan başka bir çalışmada katılımcıların konuşma becerisinde kısmen İngilizce özyeterlik inancına sahip oldukları belirtilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme öz-yeterliğinin cinsiyete göre değişmediği görülmüştür. Benzer sonuçlar, Uysal (2013), İlbeği ve Çeliköz (2010) çalışmalarında olduğu gibi cinsiyetin öz-yeterlik inancına etki etmediğini göstermektedir. Çalışma sonuçları erkek akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik algılarının cinsiyet değişkenine göre kadın akademisyenlerin lehine daha fazla olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, alanyazında yer alan Ocak ve Baysal (2016) ve Coşkun (2017) tarafından ortaya konan kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla özyeterlik inancına sahip oldukları sonucundan farklılık göstermektedir.

Araştırmada akademisyenlerin öz-yeterlik inancının yabancı dil öğrenme aracı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Bununla birlikte, akademisyenler arasında özyeterlik inancı daha yüksek olanların yabancı dili üniversitede öğrenenler olduğu, bunu ortaokul, lise ve özel kurs değişkenlerinin izlediği ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonuçları ayrıca akademisyenlerin yurt dışında bulunma deneyimlerinin yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik inanç algıları üzerinde bir etkileri olmadığını göstermiştir. Bu sonuç, Özer vd. (2020) tarafından yapılan ve akademisyenlerin özyeterlik inançlarıyla yurt dışında yaşama değişkeni arasında yurt dışında bulunanlar lehine anlamlı bir fark ortaya koyan çalışmayla benzerlik göstermemektedir.

Araştırma sonuçları ayrıca akademisyenlerin yurt dışında bulunma deneyimlerinin yabancı dilde sözlü iletişim öz-yeterlik inanç algıları üzerinde bir etkileri olmadığını göstermiştir. Bu sonuç, Özer, vd. (2020) tarafından yapılan ve akademisyenlerin özyeterlik inançlarıyla yurt dışında yaşama değişkeni arasında yurt dışında bulunanlar lehine anlamlı bir fark ortaya koyan çalışmayla benzerlik göstermemektedir.

Katılımcılardan iki akademisyenle yapılan görüşmede yabancı dilde sözlü iletişimde bulunurken daha önceden planladıkları ya da hazırlandıkları, bildikleri konular hakkında konuşurken, basit cümle yapıları kurarken (selamlaşma, yol sorma, vedalaşma) özyeterlik inançlarının yüksek olduğunu göstermiştir. Bu bulgular çalışmanın nicel veri sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Ancak, katılımcılar daha belirli konular hakkında konuşurken zorlandıklarını belirtmişlerdir. İletişim kurarken zorluk çekme nedenleri arasında, eksik kelime bilgisi ve aksan farklılıklarından dolayı konuşmaları anlamada güçlük gösterilmiştir.

Dikkat çekici diğer bir konu katılımcıların yabancı dilde iletişim kurarken yabancı dili kendisinden daha iyi olduğuna inandıkları kişilerin yanında hata yapmaktan korktuklarını ve dil hatalarının düzeltilmesinden rahatsız olduklarını ifade etmeleridir. Bununla birlikte katılımcılar sözlü iletişim kurarken yaptıkları hatalardan dolayı alay edilme endişesi taşıdıklarını bildirmişlerdir. Bu nedenlerin düşük özyeterlik inançlarıyla ilişkilendirilebilir.

Yabancı dilde iletişim ve yabancı dilin öğrenildiği okul arasındaki ilişkiyi anlamak amacıyla sorulan soruya katılımcılar hem olumlu hem de olumsuz olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar yabancı dili öğrendikleri okulun kendilerine iş bulma, sınavlarda başarılı olma gibi konularda avantajları olduğunu ancak dilbilgisi ağırlıklı eğitim verildiği için özellikle konuşma becerisiyle ilgili zorluk yaşadıklarını ve bunun nedeninin çok fazla konuşma pratiğinin okulda sağlanamaması olarak belirtmişlerdir. Bu sonuç Beyaztaş'ın (2017) çalışmasında belirtildiği gibi yabancı dil öğrenen öğrencilerin özyeterlik inançlarının yüksek olmamasının nedeni yabancı dil derslerinin uygulama ve etkileşimden uzak olarak dilbilgisi ağırlıklı olması, daha çok ezbere ve teorik bilgiye dayalı eğitim verilmesine bağlanabilir.

Katılımcıların yabancı dilde sözlü iletişimde bulunurken yurt dışı deneyiminin özyeterlik inançlarına etkisi olup olmadığını anlamak amacıyla sorulan soruya olumlu cevaplar vermişlerdir. Yurt dışında bulunmalarının katılımcıların yabancı insanlarla iletişimde, günlük yaşamda gerekli ihtiyaçlarını sözlü olarak ifade etme gibi konularda kolaylık sağladığı belirtilmiştir. Ayrıca, yurt dışında bulunmanın, dinleme ve konuşma becerilerine katkıda bulunduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

Çalışmanın bazı sınırlamaları mevcuttur. Bu çalışmada kullanılan ölçek üniversitelerin farklı bölümlerinde görev yapan daha geniş bir akademisyen kitlesine uygulanabilir. Çalışmada akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim özyeterlik inançları incelenmiştir. Yapılacak diğer çalışmalar, yabancı dilde okuma, yazma ve dinleme gibi diğer becerileri de kapsayabilir. Ayrıca, akademisyenlerin sözlü iletişim özyeterlik inançlarıyla bunu etkileyen olası etkenler (motivasyon, özerk öğrenme) arasında bir ilişki olup olmadığı incelenebilir.

Kaynakça

- Arseven, A. (2016). Öz yeterlilik: Bir kavram analizi. *Turkish Studies*, 11(19), 63-80. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.10001>.
- Asakereh, A. ve Dehghannezhad, M. (2015). Student satisfaction with EFL speaking classes: Relating speaking self-efficacy and skills achievement. *Issues in Educational Research*, 25(4), 345-363. 01.12.2020 tarihinde, <http://www.iier.org.au/iier25/asakereh.html> adresinden erişildi.
- Balcı, Ö. (2013). *Öğrenme stillerine dayalı etkinliklerin İngilizce dersinde öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerine ve öz yeterlilik algılarına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Balcı, Ö., Şanal, F. ve Üğüten, S.D. (2019). An investigation of pre-service English language teachers' self-efficacy beliefs. *International Journal of Modern Education Studies*, 3 (1), 41-53.
- Bandura, A. (1997). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Beyaztaş, D. İ. (2018). Sınıf Eğitimi Öğrencilerinin İngilizce Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlik İnançları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 265-280. <http://doi: 10.17556/erziefd.316605>.
- Coşkun, G. (2017). *Üniversite öğrencilerinin İngilizce dersine ilişkin kaygıları, tutumları, özyeterlik inançları ve dil öğrenme stratejilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

- Ehrman, M. E., Leaver, B. L. ve Oxford, R. L. (2003). A brief overview of individual differences in second language learning. *System*, 31, 313-330.
- Ghasemband, F. (2014). *Self-efficacy beliefs among English as a foreign language teachers in selected language centers*. Unpublished PhD dissertation. Faculty of Education, University of Malaya, Malaysia.
- İlbeği, A. ve Çeliköz, M. (2020). İngilizce hazırlık programına devam eden üniversite öğrencilerinin İngilizce özyeterlik inançlarının incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 14-34. <http://doi:10.21733/ibad.706057>.
- Kanadlı, S. ve Bağçeci, B. (2015). Öğrencilerin İngilizce öz-yeterlilik inançlarının algılanan özerklik desteği açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 98-112.
- Klausmeier, H.S. ve Allen, P.S. (1978). *Cognitive development of children and youth a longitudinal study*. New York: Academic Press.
- Mutlu, K. A., Andarab, M. S. ve Karacan, C. G. (2019). Self-efficacy and the use of compensatory strategies: A study on EFL learners. *European Journal of Educational Research*, 8(1), 249-255. <http://doi:10.12973/eu-jer.8.1.249>.
- Ocak, G. ve Akkaş B. E. (2016). Öğrencilerin dil öğrenme stratejileri ve İngilizce özyeterlik inançlarının incelenmesi: Afyonkarahisar ili örneği. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 44 (44) , 91-110. <http://doi:10.15285/maruaebd.286488>.
- Özer, Ö., Çakır, Ö. ve Uzun, N. B. (2019). Akademisyenlerin yabancı dilde sözlü iletişim kurabilme özyeterlik inancı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 9(1), 40-48. doi:10.2399/yod.18.024.
- Özer, Ö., Uzun, N. ve Çakır, Ö. (2020). Factors affecting academics' self-efficacy beliefs for oral communication in a foreign language. *Journal of Language Education and Research*, 6 (2) , 693-710. <http://doi:10.31464/jlere.774718>.
- Pajares, F. (1992). Teachers' beliefs and educational research: Cleaning up a messy construct, *Review of Educational Research*, 62, 307-332.
- Pajares, F. (2006). Self-efficacy during childhood and adolescence: Implications for teachers and practitioners. In F. Pajares & T. Urdan (Eds.), *Self-efficacy beliefs of adolescents*. Greenwich, CT: Information Age Publishing.
- Uysal, İ. (2013). Academicians' general self efficacy beliefs: AIBU faculty of education case. *Trakya University Journal of Education*. 2013, 3(2), 144-151.
- Yalçın, P., Özçelik, N. ve Ercan, L. (2014). Research on prospective foreign language teachers' self-efficacy beliefs, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 136, 491-495.
- Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*. 25: 82-91. <http://doi:10.1006/ceps.1999.1016>.